

به نام خدا

گزارش روابط اقتصادی ایران و انگلیس

مقدمه

روابط اقتصادی ایران و انگلیس به دلیل پیشینه تاریخی عمیق، نقش بریتانیا در منطقه خلیج فارس و تأثیرات سیاسی و اقتصادی، یکی از پیچیده‌ترین و مهم‌ترین روابط ایران با کشورهای غربی است. انگلیس، به‌عنوان یکی از قدرت‌های اقتصادی و صنعتی جهان با سابقه‌ای طولانی در استخراج و تجارت نفت، زمانی شریک اصلی ایران بود اما این روابط در سده اخیر تحت تأثیر تنش‌های سیاسی، تحریم‌ها و تغییرات جهانی دچار نوسانات شدیدی شده است.

عضویت انگلیس در سازمان‌های بین‌المللی تجاری

- سازمان تجارت جهانی (WTO): از 1995 (به‌صورت مستقل پس از برگزیت، 2021).
- سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD): از 1961.
- کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل (UNCTAD): برای حمایت از تجارت جهانی.
- گروه 20: G20 هماهنگی سیاست‌های اقتصادی.
- اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC): استانداردسازی تجارت از طریق بخش خصوصی.
- توجه: انگلیس پس از برگزیت (2020) از اتحادیه اروپا خارج شد و دیگر عضو EU نیست، اما توافقاتی تجاری با EU و سایر کشورها (مانند توافق تجارت آزاد با استرالیا و ژاپن) دارد.

تاریخچه روابط اقتصادی ایران و انگلیس

1. دوره قاجار و آغاز روابط رسمی (قرن نوزدهم):

- روابط اقتصادی ایران و انگلیس از اوایل قرن نوزدهم و با نفوذ بریتانیا در منطقه خلیج فارس و هند آغاز شد. در سال 1809، معاهده‌ای بین فتحعلی‌شاه قاجار و بریتانیا امضا شد که هدف اصلی آن مقابله با نفوذ فرانسه و روسیه بود، اما زمینه‌ساز تبادلات تجاری نیز شد.
- در این دوره، انگلیس به دنبال تأمین امنیت مسیر تجاری به هند بود و ایران به‌عنوان یک منطقه استراتژیک اهمیت داشت. تجارت شامل صادرات منسوجات، اسلحه و کالاهای صنعتی از انگلیس به ایران و واردات ابریشم، تنباکو، پشم و فرش از ایران بود.
- اوج این روابط در قرن نوزدهم با تأسیس شرکت نفت ایران و انگلیس (Anglo-Persian Oil Company) در سال 1908 رقم خورد، زمانی که ویلیام ناکس داریسی امتیاز استخراج نفت در

جنوب ایران را به دست آورد. این کشف، اقتصاد ایران را به نفت وابسته کرد و انگلیس را به بازیگری کلیدی تبدیل نمود.

- حجم تجارت در اواخر قرن نوزدهم به حدود 5 میلیون دلار در سال رسید که بخش عمده آن به دلیل تجارت نفت و کالاهای مصرفی بود. در این زمان، انگلیس بیش از 40 درصد از تجارت خارجی ایران را کنترل می کرد.

2. دوره پهلوی اول: (1925-1941)

- با روی کار آمدن رضاشاه در سال 1925، ایران به دنبال کاهش نفوذ خارجی، به ویژه انگلیس بود. در سال 1933، قرارداد داری لغو شد و قرارداد جدیدی امضا شد که سود ایران از نفت را از 16 درصد به 20 درصد افزایش داد، اما همچنان تحت سلطه شرکت نفت ایران و انگلیس باقی ماند.
- تجارت در این دوره شامل صادرات نفت (حدود 80 درصد از کل صادرات ایران به انگلیس) و واردات ماشین آلات، تجهیزات نظامی و کالاهای صنعتی از انگلیس بود. در سال 1939، حجم تجارت به حدود 50 میلیون دلار رسید که نشان دهنده رشد سریع وابستگی ایران به نفت بود.
- روابط اقتصادی در این دوره با تنش هایی همراه بود، زیرا رضاشاه به دنبال صنعتی سازی مستقل بود، اما اشغال ایران توسط متفقین در سال 1941 و تبعید رضاشاه توسط انگلیس و شوروی، این روابط را به طور موقت متوقف کرد.

3. دوره پهلوی دوم: (1945-1979)

- پس از جنگ جهانی دوم، روابط اقتصادی بار دیگر احیا شد، اما با ملی شدن صنعت نفت در سال 1951 به رهبری دکتر محمد مصدق، وارد بحرانی بزرگ شد. انگلیس در واکنش به این اقدام، تحریم نفت ایران را اعمال کرد و شرکت های نفتی بین المللی را از خرید نفت ایران منع کرد، که حجم تجارت را بین سال های 1951 تا 1953 به صفر رساند.
- پس از کودتای 28 مرداد 1953 (با حمایت انگلیس و آمریکا)، روابط اقتصادی بهبود یافت. در دهه های 1960 و 1970 با افزایش قیمت نفت و رشد اقتصاد ایران، انگلیس به یکی از بزرگ ترین شرکای تجاری ایران تبدیل شد.
- در سال 1977، حجم تجارت به 6.5 میلیارد دلار رسید که بالاترین سطح پیش از انقلاب بود. صادرات انگلیس شامل ماشین آلات صنعتی (مانند تجهیزات کارخانه ها)، تسلیحات نظامی (مانند تانک های چیفتن) و کالاهای مصرفی بود، در حالی که ایران نفت خام (بیش از 90 درصد صادرات)، فرش دستباف، پسته و زعفران صادر می کرد.

- در این دوره، انگلیس حدود 25 درصد از واردات ایران را تأمین می کرد و شرکت های انگلیسی مانند BP، شل و رولز رویس در پروژه های نفتی، زیرساختی و صنعتی ایران حضور داشتند.

4. پس از انقلاب اسلامی (1979 به بعد):

- انقلاب اسلامی 1979 و قطع روابط با غرب، به ویژه پس از گروگان گیری سفارت آمریکا (که انگلیس آن را محکوم کرد)، روابط اقتصادی را به شدت کاهش داد. در سال 1980، انگلیس به تحریم های آمریکا علیه ایران پیوست و حجم تجارت به حدود 0.5 میلیارد دلار سقوط کرد.
- در دهه 1980، تجارت محدود به کالاهای بشردوستانه (مانند دارو) و برخی خریدهای نفتی توسط شرکت شل بود. تنش های سیاسی از جمله حمایت انگلیس از عراق در جنگ ایران و عراق، روابط را سردتر کرد.
- در دهه 1990، با کاهش تنش ها و تلاش برای عادی سازی روابط، حجم تجارت به 1.2 میلیارد دلار رسید. شرکت شل در پروژه های نفتی مانند میدان سروش و نوروز (با سرمایه گذاری 800 میلیون دلار) مشارکت کرد.

5. دوره تحریم ها و برجام (2000-2018):

- در دهه 2000، تحریم های بین المللی علیه برنامه هسته ای ایران شدت گرفت. در سال 2010، حجم تجارت به 2.8 میلیارد دلار رسید (عمدتاً به دلیل صادرات نفت پیش از تحریم های شدید)، اما با اعمال تحریم های جدید اتحادیه اروپا در سال 2012 و تعطیلی سفارت انگلیس در تهران در سال 2011 (پس از حمله به سفارت)، به 0.3 میلیارد دلار کاهش یافت.
- پس از امضای برجام در سال 2015 و بازگشایی سفارت در 2016، روابط بهبود یافت و حجم تجارت در سال 2016 به 0.9 میلیارد دلار رسید. شرکت های انگلیسی مانند شل و BP برای بازگشت به پروژه های نفتی و گازی ایران ابراز علاقه کردند و قراردادهایی برای خرید نفت (به ارزش 600 میلیون دلار) امضا شد.
- خروج آمریکا از برجام در سال 2018 و فشار بر انگلیس برای همراهی با تحریم ها، حجم تجارت را در سال 2019 به 0.4 میلیارد دلار کاهش داد. شل و BP به دلیل تهدید جریمه های آمریکا از بازار ایران خارج شدند.

6. دوره معاصر (2019-2025):

- در سال 2022، حجم تجارت دوجانبه 0.5 میلیارد دلار بود (0.35 میلیارد دلار صادرات انگلیس به ایران و 0.15 میلیارد دلار صادرات ایران به انگلیس). این حجم نشان‌دهنده تأثیر پایدار تحریم‌ها و تنش‌های سیاسی است.
- در سال 2024، کل حجم تجارت دوجانبه به 120 میلیون دلار (رشد 7 درصدی نسبت به سال 2023). این رشد عمدتاً به دلیل افزایش صادرات کالاهای بشردوستانه و برخی مبادلات غیرمستقیم از طریق کشورهای ثالث است.

حجم تجارت به دلار

1. دهه 1970 :

- 1977: 6.5 میلیارد دلار (اوج تاریخی پیش از انقلاب).
- صادرات انگلیس: 2.5 میلیارد دلار (ماشین‌آلات، تسلیحات، کالاهای صنعتی).
- صادرات ایران: 4 میلیارد دلار (نفت 90 درصد، باقی فرش و خشکبار).

2. دهه 1980 :

- 1985: 0.5 میلیارد دلار (کاهش شدید به دلیل تنش‌ها).
- صادرات انگلیس: 0.2 میلیارد دلار (دارو و کالاهای بشردوستانه).
- صادرات ایران: 0.3 میلیارد دلار (نفت محدود).

3. دهه 1990 :

- 1995: 1.2 میلیارد دلار (بهبود نسبی).
- صادرات انگلیس: 0.5 میلیارد دلار (ماشین‌آلات و مواد شیمیایی).
- صادرات ایران: 0.7 میلیارد دلار (نفت و پسته).

4. دهه 2000 :

- 2010: 2.8 میلیارد دلار (پیش از تحریم‌های شدید).
- صادرات انگلیس: 0.8 میلیارد دلار (تجهیزات صنعتی).
- صادرات ایران: 2 میلیارد دلار (نفت).

○ 2013: 0.3 میلیارد دلار (اثر تحریم‌ها).

- صادرات انگلیس: 0.1 میلیارد دلار.
- صادرات ایران: 0.2 میلیارد دلار.

5. دوره برجام و پس از آن :

- 2016: 0.9 میلیارد دلار (بهبود پس از برجام).
- صادرات انگلیس: 0.4 میلیارد دلار (ماشین‌آلات و دارو).

- صادرات ایران: 0.5 میلیارد دلار (نفت و پتروشیمی).
- 2019: 0.4 میلیارد دلار (پس از خروج از برجام) .
- صادرات انگلیس: 0.25 میلیارد دلار.
- صادرات ایران: 0.15 میلیارد دلار.
- 2022: 0.5 میلیارد دلار .
- صادرات انگلیس: 0.35 میلیارد دلار.
- صادرات ایران: 0.15 میلیارد دلار.

حجم تجارت دوجانبه در سال 2023

- کل حجم تجارت :حدود 111.92 میلیون دلار
- صادرات بریتانیا به ایران 78.02 :میلیون دلار
- واردات بریتانیا از ایران 33.9 :میلیون دلار
- تراز تجاری :مثبت برای بریتانیا به میزان 44.12 میلیون دلار

عمده کالاهای صادراتی بریتانیا به ایران

- تجهیزات ارتوپدی (15.1 میلیون دلار)
- محصولات پلاستیکی متفرقه (6.68 میلیون دلار)
- موتورهای احتراقی (4.83 میلیون دلار)
- داروهای بسته‌بندی شده و تجهیزات دارویی ویژه

عمده کالاهای وارداتی بریتانیا از ایران

- آجیل (9 میلیون دلار، به‌ویژه پسته)
- فرش‌های گره‌دار (3.08 میلیون دلار)
- میوه‌های گرمسیری (1.9 میلیون دلار)
- محصولات پتروشیمی و معدنی

تجارت انگلیس با ایران در سال 2024 :

- کل حجم تجارت :120 میلیون دلار (رشد 7 درصدی نسبت به سال 2023).
- صادرات انگلیس به ایران 83 :میلیون دلار (رشد 6 درصدی).
- صادرات ایران به انگلیس 37 :میلیون دلار (رشد 9 درصدی).

• ترکیب کالاها :

- صادرات انگلیس : تجهیزات پزشکی (30 میلیون دلار)، محصولات پلاستیکی (20 میلیون دلار)، ماشین آلات.
- صادرات ایران : پسته، فرش، محصولات پتروشیمی.

تحلیل روند تجارت دوجانبه ایران و انگلیس:

- **روند کلی :** حجم تجارت دوجانبه ایران و انگلیس در سال 2024 با رشد 7 درصدی به 120 میلیون دلار رسیده است، اما همچنان سهم ناچیزی (کمتر از 0.1 درصد) از کل تجارت انگلیس (حدود 1,990 میلیارد دلار) را تشکیل می دهد. این رشد اندک نسبت به 111.92 میلیون دلار در سال 2023 عمدتاً به دلیل افزایش تقاضا برای محصولات کشاورزی ایران (مانند پسته) و تداوم نیاز ایران به تجهیزات پزشکی انگلیس است.
- **صادرات انگلیس به ایران :** رشد 6 درصدی (از 78.02 میلیون دلار در 2023 به 83 میلیون دلار) نشان دهنده تداوم تقاضای ایران برای کالاهای با فناوری بالا (تجهیزات پزشکی و ماشین آلات) است، اما تحریم های جدید اعمال شده در سپتامبر 2024 و محدودیت های بانکی مانع از رشد قابل توجه شده اند. محصولات پلاستیکی و شیمیایی نیز به دلیل کیفیت بالا همچنان در بازار ایران رقابتی هستند.
- **صادرات ایران به انگلیس :** رشد 9 درصدی (از 33.9 میلیون دلار در 2023 به 37 میلیون دلار) عمدتاً به دلیل افزایش صادرات پسته و زعفران به بازارهای اروپا، از جمله انگلیس، بوده است. با این حال، صادرات محصولات پتروشیمی ایران به دلیل رقابت با تولیدکنندگان خاورمیانه ای و محدودیت های لجستیکی رشد محدودی داشته است.

• چالش ها :

- تحریم های بین المللی و نبود مکانیسم های مالی شفاف (مانند اینستکس) همچنان بزرگ ترین موانع توسعه تجارت هستند.
- بی ثباتی نرخ ارز در ایران و کاهش ارزش ریال تأثیر منفی بر قدرت خرید ایران برای کالاهای انگلیسی داشته است.
- روابط سیاسی پرتنش، به ویژه پس از تشدید فشارهای هسته ای در سال 2024، اعتماد تجاری را کاهش داده است.

• پتانسیل ها :

○ انگلیس به عنوان یکی از مراکز تجاری اروپا می تواند مقصدی برای افزایش صادرات محصولات کشاورزی ایران (زعفران، خشکبار) باشد، به ویژه با توجه به تقاضای رو به رشد برای محصولات ارگانیک.

○ ایران می تواند از فناوری های انگلیسی در حوزه های پزشکی و انرژی سبز بهره مند شود، مشروط به رفع موانع تحریمی.

• **نتیجه گیری:** تجارت دوجانبه ایران و انگلیس در سال 2024 رشد اندکی داشته، اما همچنان تحت تأثیر محدودیت های سیاسی و اقتصادی است. تمرکز بر کالاهای کشاورزی و تجهیزات پزشکی می تواند در آینده نقطه قوتی برای توسعه روابط تجاری باشد، به شرطی که موانع مالی و دیپلماتیک کاهش یابد.

مجموعه توافقات ایران و انگلیس (دولتی و خصوصی)

• توافقات دولتی:

- **پیمان دوستی و تجارت (1857):** پایه گذاری روابط دیپلماتیک و تجاری بین ایران و امپراتوری بریتانیا.
- **توافق نامه همکاری اقتصادی (1954):** از سرگیری روابط تجاری پس از ملی شدن صنعت نفت ایران.
- **توافق نامه اجتناب از مالیات مضاعف (1960):** تسهیل تجارت و سرمایه گذاری با کاهش موانع مالیاتی.
- **تفاهم نامه همکاری اقتصادی پسابرجام (2016):** امضای توافق برای تقویت تجارت در انرژی و فناوری (محدود شده به دلیل تحریم ها).

• توافقات خصوصی:

- **همکاری BP با شرکت ملی نفت ایران (2016):** تفاهم نامه برای اکتشاف میادین نفتی ایران (متوقف شده به دلیل تحریم های 2018).
- **قراردادهای دارویی (2016-2017):** همکاری شرکت های انگلیسی مانند GSK با شرکت های دارویی ایرانی برای تأمین تجهیزات پزشکی.
- **همکاری در بخش فناوری (2016):** قراردادهای محدود شرکت های انگلیسی برای تأمین فناوری های مخابراتی در ایران.

- **تفاهم نامه اتاق بازرگانی ایران و انگلیس (2023):** برگزاری سمینارهای اقتصادی برای توسعه تجارت در بخش های کشاورزی و فناوری پزشکی.

عوامل مؤثر بر روابط اقتصادی

1. تحریم های بین المللی :

- تحریم های آمریکا از سال 1979 و به ویژه پس از تشدید در دهه 2000، بزرگ ترین مانع برای توسعه روابط بوده است. انگلیس به عنوان متحد نزدیک آمریکا، اغلب در اعمال تحریم ها همسو بوده و شرکت هایش (مانند شل و BP) تحت فشار واشنگتن از ایران خارج شدند.
- خروج آمریکا از برجام در 2018 و تهدید به جریمه های سنگین، شرکت های انگلیسی را مجبور به ترک ایران کرد. بدهی 1.5 میلیارد دلاری شل به ایران از خریدهای نفتی پیش از تحریم ها همچنان پرداخت نشده و موضوع اختلاف است.

2. نیازهای متقابل :

- ایران به تکنولوژی پیشرفته، ماشین آلات، و خدمات مالی انگلیس نیاز دارد. انگلیس نیز به بازار 85 میلیونی ایران و منابع انرژی آن (نفت و گاز) علاقه مند است.
- در سال 2024، صادرات 35 درصدی ماشین آلات از انگلیس نشان دهنده نیاز مداوم ایران به این کالاهاست، در حالی که نفت همچنان بخش اصلی صادرات ایران به انگلیس است.

3. رقابت با دیگر کشورها :

- چین در دهه اخیر جایگزین انگلیس به عنوان بزرگ ترین شریک تجاری ایران شده است. در سال 2023، صادرات چین به ایران بیش از 15 میلیارد دلار بود، در حالی که انگلیس تنها 0.5 میلیارد دلار صادرات داشت.
- این رقابت، همراه با تحریم ها، حضور انگلیس در بازار ایران را به حداقل رسانده است.

4. روابط سیاسی :

- تنش های تاریخی مانند نقش انگلیس در کودتای 1953، ملی شدن نفت، و حمایت از تحریم ها، اعتماد ایران به انگلیس را کاهش داده است.
- انگلیس به عنوان عضوی از گروه 5+1 در مذاکرات هسته ای، مواضع سخت گیرانه ای داشته و اغلب با آمریکا همسو بوده است. مسائل حقوق بشر و بازداشت اتباع دوتابعیتی (مانند نازنین زاغری) نیز روابط را پیچیده تر کرده است.

5. زیرساخت ها و سرمایه گذاری :

- پیش از انقلاب، انگلیس سرمایه گذاری عظیمی در صنعت نفت ایران داشت (بیش از 10 میلیارد دلار تا 1979). پس از انقلاب، این سرمایه گذاری ها مصادره شد و به صفر رسید.
- در دهه 1990، شل و BP در پروژه های نفتی مانند سروش و نوروز سرمایه گذاری کردند (مجموعاً 1.2 میلیارد دلار). پس از برجام، پیشنهادهایی برای سرمایه گذاری 2 میلیارد دلاری مطرح شد، اما تحریم ها مانع اجرای آن شد.

تحلیل جامع و جوانب مرتبط

1. سرمایه گذاری خارجی :

- پیش از انقلاب، انگلیس بزرگ ترین سرمایه گذار خارجی در ایران بود، با تمرکز بر صنعت نفت (شرکت نفت ایران و انگلیس بیش از 50 درصد سهامش متعلق به دولت انگلیس بود). این سرمایه گذاری ها تا 1979 بیش از 10 میلیارد دلار ارزش داشت.
- پس از انقلاب، سرمایه گذاری ها متوقف شد و در دهه 1990، تنها پروژه های محدودی مانند میدان سروش (800 میلیون دلار) اجرا شد.
- پس از برجام، هیئت های تجاری انگلیسی در سال 2016 به ایران سفر کردند و قراردادهایی به ارزش 1.5 میلیارد دلار (عمدتاً در بخش نفت و گاز) پیشنهاد شد، اما پس از 2018 به دلیل تحریم ها متوقف شدند.

2. ترکیب کالاهای تجاری :

○ صادرات انگلیس :

- ماشین آلات (35٪ در 2024): شامل تجهیزات صنعتی و کشاورزی.
- مواد شیمیایی و دارویی (30٪): داروهای تخصصی و مواد اولیه.
- تجهیزات صنعتی (20٪): قطعات نیروگاهی و خودرو.
- خدمات مالی و کالاهای بشردوستانه (15%)

○ صادرات ایران :

- نفت خام (50٪ در 2024): حجم محدودی به دلیل تحریم ها.
- پسته (25٪): یکی از محدود کالاهای غیرتحریمی.
- زعفران (15٪): صادرات پایدار به بازار انگلیس.
- محصولات پتروشیمی (10%)
- کاهش صادرات نفت به دلیل تحریم ها و جایگزینی چین و هند مشهود است.

3. تأثیر تحریم ها بر بخش های خاص :

- **نفت و پتروشیمی:** پیش از تحریم‌ها، انگلیس سالانه 2 میلیارد دلار نفت از ایران وارد می‌کرد (دهه 2000). در سال 2024، این رقم به 90 میلیون دلار کاهش یافت.
 - **بانکداری و خدمات مالی:** قطع دسترسی ایران به سوئیفت در سال 2012 (با حمایت انگلیس) تجارت را به شدت محدود کرد. حتی پس از برجام، بانک‌های انگلیسی از ترس جریمه‌های آمریکا از همکاری با ایران خودداری کردند.
 - **صنعت و تکنولوژی:** پیش از انقلاب، انگلیس تأمین‌کننده اصلی تجهیزات صنعتی ایران بود (1.5 میلیارد دلار در 1977)، اما این نقش اکنون به چین واگذار شده است.
4. **چشم‌انداز آینده (2025 و پس از آن):**
- در صورت رفع تحریم‌ها، حجم تجارت می‌تواند به 5 میلیارد دلار در سال برسد، مشابه سطح دهه 1970 با تعدیل تورم. بخش‌هایی مانند نفت و گاز، تکنولوژی پیشرفته، و خدمات مالی پتانسیل بالایی دارند.
 - با این حال، تنش‌های سیاسی کنونی، از جمله بدهی 1.5 میلیارد دلاری شل، بازداشت اتباع دوتابعیتی، و مواضع سخت‌گیرانه انگلیس در قبال برنامه موشکی ایران، این چشم‌انداز را تهدید می‌کند.
 - روابط می‌تواند با میانجی‌گری اتحادیه اروپا یا حل اختلافات مالی بهبود یابد، اما در کوتاه‌مدت بعید است.

• اتاق بازرگانی ایران و انگلیس

(Iran-Britain Chamber of Commerce - IBCC)

مقدمه

اتاق‌های بازرگانی مشترک یکی از ابزارهای مهم توسعه دیپلماسی اقتصادی و تقویت پیوندهای بخش خصوصی میان کشورها هستند. در این میان، اتاق بازرگانی ایران و انگلیس نقش ویژه‌ای در تسهیل و توسعه تعاملات اقتصادی، تجاری، سرمایه‌گذاری و مشاوره‌ای میان دو کشور ایفا کرده است. این گزارش تلاش دارد تصویری جامع و تحلیلی از جایگاه، عملکرد، چالش‌ها و چشم‌انداز این نهاد ارائه دهد.

1- پیشینه و تاریخچه تأسیس

اتاق بازرگانی ایران و انگلیس در دهه ۱۳۷۰ خورشیدی با هدف گسترش روابط تجاری بخش خصوصی بین دو کشور راه‌اندازی شد. این اتاق در کنار سایر اتاق‌های مشترک زیر نظر **اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران** فعالیت می‌کند.

در دهه‌های اخیر، به‌ویژه در دوران **پسابرجام (۲۰۱۶-۲۰۱۸)**، این اتاق به عنوان یکی از کانال‌های فعال تعامل اقتصادی بین ایران و بریتانیا عمل کرد. با وجود خروج آمریکا از برجام در سال ۲۰۱۸ و تشدید تحریم‌ها، اتاق تلاش کرد سطحی از ارتباط میان فعالان اقتصادی را حفظ کند.

2- اهداف و مأموریت‌ها

اهداف کلیدی این اتاق به شرح زیر است:

- فراهم‌سازی بستر ارتباطی میان فعالان اقتصادی ایران و بریتانیا
- تسهیل سرمایه‌گذاری، صادرات و واردات بین دو کشور
- انتقال دانش و تجارب مدیریتی و فنی از بریتانیا به ایران
- مشاوره حقوقی، گمرکی، مالیاتی و بانکی به اعضا
- دفاع از منافع بخش خصوصی در برابر چالش‌های بین‌المللی
- توسعه روابط علمی، فناوری، گردشگری و آموزشی مکمل روابط تجاری

3- ساختار سازمانی و اعضا

این اتاق به صورت **نهاد غیردولتی، غیرانتفاعی و داوطلبانه** اداره می‌شود. ساختار آن شامل:

- **هیأت مدیره**: متشکل از فعالان اقتصادی شناخته شده
- **دیرخانه مرکزی**: مستقر در تهران
- **اعضای ایرانی و بریتانیایی**: شامل شرکت‌های بازرگانی، لجستیکی، خدمات حقوقی، مالی، صادراتی و فناوریانه
- همکاری مستمر با **نهادهای بریتانیایی** مانند *UK British Chambers of Commerce* و *Department for Business and Trade*

4- فعالیت‌های اصلی اتاق

الف) دیپلماسی تجاری

- برگزاری نشست‌های B2B بین شرکت‌های دو کشور
- اعزام و پذیرش هیأت‌های تجاری

- مشارکت در نمایشگاه‌ها و همایش‌های تخصصی در لندن و تهران
- ارائه گزارش‌های تحلیلی بازار بریتانیا برای اعضای ایرانی

(ب) مشاوره و تسهیل‌گری

- راهنمایی در زمینه‌های حقوقی، ارزی، گمرکی، ثبت برند، بیمه و حمل و نقل
- معرفی دفاتر حقوقی و مالی قابل اعتماد در بریتانیا
- پشتیبانی برای دریافت ویزای تجاری از طریق کانال‌های رسمی

(ج) آموزش و توسعه ظرفیت

- برگزاری وینارهای آموزشی درباره قوانین تجاری بریتانیا
- انتشار بولتن‌های تخصصی درباره روندهای بازار اروپا
- همکاری با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی بریتانیا برای برنامه‌های مشترک

5- نقش در دوران پسابرجام

در دوران رفع موقت تحریم‌ها، اتاق ایران و انگلیس به عنوان یکی از کانال‌های فعال احیای روابط اقتصادی عمل کرد.

- شرکت‌های بزرگی مانند *British Airways* و *Rolls Royce* آماده ورود مجدد به بازار ایران شدند.
- نشست‌های مشترک زیادی با اتاق بازرگانی لندن و منچستر برگزار شد.
- حمایت از SME های ایرانی برای ورود به بازارهای بریتانیا افزایش یافت.

6- چالش‌ها و موانع

تحریم‌های آمریکا و عدم همکاری بانک‌های بین‌المللی

- عدم اطمینان سرمایه‌گذاران بریتانیایی از ثبات اقتصادی ایران
- محدودیت‌های صدور ویزا و سفرهای تجاری
- خروج بریتانیا از اتحادیه اروپا (Brexit) و تغییر سیاست‌های تجاری
- کاهش مبادلات رسمی و آماری دو کشور طی سال‌های اخیر

7- فرصت‌های نوین

- با وجود محدودیت‌ها، فرصت‌هایی همچنان وجود دارند:
- تجارت با محوریت کالاهای کم‌حجم، پر فناوری و با ارزش افزوده بالا (مانند تجهیزات پزشکی، فناوری نانو، زیست‌فناوری)
- توسعه گردشگری سلامت و معرفی خدمات درمانی ایران به بازار بریتانیا

- همکاری با ایرانیان مقیم بریتانیا برای تأسیس دفاتر نمایندگی تجاری
- راه اندازی صندوق های سرمایه گذاری مشترک برای استارت آپ ها
- تقویت صادرات فرش، خشکبار، زعفران، گیاهان دارویی، مواد غذایی ارگانیک

8- جمع بندی

اتاق بازرگانی ایران و انگلیس، با وجود چالش های پیچیده بین المللی، همچنان می تواند یک بازیگر مهم در بازتعریف و تقویت دیپلماسی اقتصادی ایران با اروپا باشد. این نهاد ظرفیت آن را دارد که در آینده ای نزدیک، در صورت بهبود فضای بین المللی، نقش آفرینی پررنگ تری در حمایت از منافع بخش خصوصی ایران در بریتانیا ایفا کند.

سفارت و کنسولگری های ایران و انگلیس

- **سفارت انگلیس در ایران:**
 - آدرس: تهران، خیابان فردوسی، شماره 198
 - تلفن: +982164040000
 - سفیر: هوگو شورتر (از سال 2024)
 - وبسایت: www.gov.uk/world/organisations/british-embassy-tehran
- **کنسولگری های انگلیس در ایران:**
 - خدمات کنسولی از طریق سفارت تهران و کارگزاری (VFS Global) تهران، میدان هروی، خیابان موسوی، مجتمع تجاری هروی، طبقه چهارم) ارائه می شود.
- **سفارت ایران در انگلیس:**
 - آدرس: لندن، خیابان پرنسس گیت 16، SW7 1PT
 - تلفن: +442072245800
 - سفیر: سید علی موسوی از مارس 2025
 - وبسایت: london.mfa.gov.ir
- **کنسولگری های ایران در انگلیس:**
 - انگلیس کنسولگری جداگانه ایران ندارد؛ خدمات کنسولی از طریق سفارت لندن ارائه می شود.

نحوه دریافت ویزا از انگلیس

• انواع ویزا:

○ ویزای استاندارد توریستی/تجاری (Standard Visitor Visa): برای گردشگری،

تجاری، یا دیدار خانوادگی (تا 6 ماه).

○ ویزای بلندمدت: برای تحصیل، کار، الحاق به خانواده، یا اقامت دائم.

• مراحل دریافت ویزا:

1. تعیین نوع ویزا: از طریق وبسایت دولت انگلیس (www.gov.uk/visas-immigration).

2. رزرو وقت و درخواست آنلاین: از طریق وبسایت VFS Global

(www.vfsglobal.co.uk) یا UKVI (www.gov.uk/apply-uk-visa).

3. مدارک مورد نیاز:

▪ گذرنامه معتبر (حداقل 6 ماه اعتبار).

▪ فرم درخواست ویزا (پر شده آنلاین در سایت UKVI).

▪ دو عکس 3.5×4.5 سانتی متر (جدیدتر از 6 ماه).

▪ دعوت نامه (برای ویزای تجاری یا خانوادگی).

▪ مدارک مالی (صورت حساب بانکی 6 ماه اخیر یا ضمانت نامه).

▪ رزرو بلیط رفت و برگشت و مدارک اقامت (هتل یا دعوت نامه).

▪ مدارک شغلی یا تحصیلی (گواهی اشتغال، ترجمه به انگلیسی).

4. تحویل مدارک و انگشت نگاری: در دفتر (VFS Global تهران، میدان هروی، خیابان موسوی،

مجمع تجاری هروی، طبقه چهارم).

5. پردازش: ویزای توریستی: 15-30 روز کاری؛ ویزای بلندمدت: 3-6 ماه.

6. هزینه ها: ویزای توریستی: 115 پوند (تقریباً 150 دلار، 2024)؛ ویزای بلندمدت: 300-1000 پوند

(بسته به نوع).

• نکات مهم:

○ مدارک باید به انگلیسی ترجمه شوند (نیازی به تأیید دادگستری نیست).

○ درخواست ویزا حداکثر 3 ماه قبل از سفر ثبت شود.

○ حضور متقاضی برای انگشت نگاری الزامی است، مگر در موارد خاص پزشکی با هماهنگی

VFS.

○ وضعیت درخواست با شماره رفرنس در www.vfsglobal.co.uk قابل پیگیری است.

جمع بندی

روابط اقتصادی ایران و انگلیس از قرن نوزدهم با نفوذ بریتانیا در خلیج فارس آغاز شد و در دوره‌های مختلف تحت تأثیر عوامل سیاسی، اقتصادی، و تاریخی قرار گرفت. حجم تجارت که در دهه 1970 به 6.5 میلیارد دلار رسید، پس از انقلاب، تحریم‌ها، و تنش‌ها به 120 میلیون دلار در سال 2024 کاهش یافته است. انگلیس به دلیل سابقه استعماری، نقش در کودتای 1953، و همسویی با آمریکا، شریکی چالش برانگیز برای ایران بوده، اما پتانسیل اقتصادی عظیمی در صورت بهبود روابط دارد. تحریم‌ها، رقابت چین، و تنش‌های سیاسی مانع اصلی توسعه این روابط هستند. رفع تحریم‌ها، پرداخت بدهی‌های نفتی، و کاهش تنش‌ها می‌تواند حجم تجارت را به سطوح تاریخی بازگرداند و همکاری در حوزه‌های انرژی، صنعت، و تکنولوژی را تقویت کند. با این حال، در کوتاه‌مدت (تا پایان 2025)، به دلیل فشارهای بین‌المللی و فقدان اراده سیاسی، تداوم وضعیت کنونی محتمل‌تر است.

تهیه و تنظیم

سماء فرخنده نژاد و مهدی رزاق شعار